

Kúria végzése

Az ügy száma: Bfv.III.268/2019/5.

A határozat szintje: felülvizsgálat

A tanács tagjai: Dr. Márki Zoltán, a tanács elnöke
Dr. Sebe Mária, előadó bíró
Dr. Székely Ákos, bíró

Az eljárás helye: Budapest

Az eljárás formája: tanácsülés

Az ülés napja: 2019. június 28.

Az ügy tárgya: csalás büntette és más bűncselekmények

Terhelt: II. rendű terhelt

Első fok: Nyíregyházi Járásbíróság, 42.B.1943/2014/88., ítélet, tárgyalás,
2017. október 17.

Másodfok: Nyíregyházi Törvényszék, 1.Bf.94/2018/12., ítélet, nyilvános ülés,
2018. november 13.

Az indítvány előterjesztője: II. rendű terhelt védője útján

Az indítvány iránya: a terhelt javára, hatályon kívül helyezésre

Rendelkező rész

A csalás büntette és más bűncselekmények miatt az I. rendű terhelt és társai ellen folyamatban volt büntetőügyben a Kúria a II. rendű terhelt védője útján előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálv a Nyíregyházi Járásbíróság 42.B.1943/2014/88. számú, illetve a Nyíregyházi Törvényszék 1.Bf.94/2018/12. számú ítéletét - a II. rendű terhelt tekintetében - hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

I.

- [1] A Nyíregyházi Járásbíróság a 2017. október 17-én kihirdetett 42.B.1943/2014/88. számú ítéletével a II. rendű terheltet 5 rendbeli - két esetben tettesként, három esetben társtettesként elkövetett - csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) pont, (5) bekezdés b) pont], csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) pont, (4) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett közokirat-hamisítás büntette [Btk. 342. § (1) bekezdés c) pont] miatt 1 év 6 hónapi börtönben végrehajtandó szabadságvesztésre ítélte és 2 évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától. A szabadságvesztésbe beszámította az előzetes fogvatartásban töltött időt, úgy rendelkezett, hogy a

büntetés kétharmad részének kiállása után bocsátható feltételes szabadságra. Az előterjesztett polgári jogi igények elbírálását a törvény egyéb útjára utalta és bűnügyi költség megfizetésére kötelezte a terheltet.

- [2] Kétirányú perorvoslatokat elbírálva a Nyíregyházi Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2018. november 13-án meghozott 1.Bf.94/2018/12. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. A II. rendű terheltnek a tényállás III/3. pontjában írt cselekményét a Btk. 373. § (1) bekezdésében meghatározott, de a (2) bekezdés bc) pontjára figyelemmel az (5) bekezdés b) pontja szerinti csalás büntették, a tényállás III/5. pontjában írt cselekményét a Btk. 373. § (1) bekezdésében meghatározott, de a (2) bekezdés bc) pontjára figyelemmel a (6) bekezdés b) pontja szerinti csalás büntették minősítette. A vele szemben kiszabott szabadságvesztést 2 évre súlyosította azzal, hogy azt fogházban kell fogvatartani és büntetése fele részének kiállása után bocsátható feltételes szabadságra. Az 1. számú kft. magánfél polgári jogi igényét tekintette egyéb törvényes útra utasítottnak, ezt meghaladóan a II. rendű terhelt tekintetében helybenhagyta az elsőfokú határozatot.

II.

- [3] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője útján 2019. március 5-én terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.
- [4] Sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével módosította a II. rendű terhelt III/3. és III/5. tényállási pontban írt cselekményeinek minősítését, és vele szemben eltúlzottan súlyos büntetést szabott ki.
- [5] Indokai szerint a jogerős ítélet III/3. és III/5. tényállási pontjában a bíróság megsértette a vádhoz kötöttség elvét, mivel a vádhoz képest eltérő elkövetési időt, elkövetési magatartást és kárt állapított meg, továbbá figyelmen kívül hagyta, hogy a kár megtérült. A III/5. tényállási pontban rögzített tényállás téves és iratellenes, továbbá a másodfokú bíróság a kárérték meghatározásával összefüggésben az indokolási kötelezettségét sem teljesítette. Kifogásolta, hogy a bíróság az elkövetési értéket a bérleti, illetve lízingszerződés folytán a terheltekhez került gépek - általános forgalmi adóval növelt - szerződésköri értékét alapul véve határozta meg. A védő álláspontja szerint törvénysértő minősítéshez vezetett, hogy a másodfokú bíróság a gépek bruttó értékét tekintette elkövetési értéknek a meg nem fizetett lízing-, illetve bérleti díjak helyett, és emiatt - a kár megtérültére is figyelemmel - a kiszabott büntetés eltúlzottan súlyos.
- [6] Erre hivatkozással a másodfokú ítélet hatályon kívül helyezését és a Nyíregyházi Törvényszék új eljárás lefolytatására utasítását kérte. Kezdeményezte a büntetés végrehajtásának felfüggesztését is.
- [7] A Legfőbb Ügyészség BF.340/2019/1. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [8] Indokai szerint az indítvány az anyagi jogi szabálysértésre hivatkozással a bizonyítékok okszerűtlen mérlegelését és a tényállás megalapozatlanságát állítja. Ezzel szemben a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen csak a Be. 648. és 649. §-ában meghatározott okok alapján van helye felülvizsgálatnak. Törvényben kizártak ezért a védőnek a vádon túlterjeszkedésre, a tényállás iratellenességére és megalapozatlanságára, valamint az indokolási kötelezettség elmulasztására hivatkozó kifogásai.
- [9] A Be. 649. § (2) bekezdés b) pontjára tekintettel a felülvizsgálat során a vád törvényessége - és ezen keresztül a vádlevél sérelme - nem vizsgálható, felülvizsgálatnak a váddal összefüggésben csak akkor van helye, ha a bíróság a határozatát nem az arra jogosult által emelt vád alapján hozta meg. Ezért nem képezheti a felülvizsgálati eljárás alapját a védőnek azon hivatkozása, hogy a másodfokú bíróság a vádlevét megsértette, amikor az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást az iratok tartalma és a nyilvános ülésen történt meghallgatása alapján kiegészítette.
- [10] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerint - figyelemmel a Be. 608. § (1) bekezdés f) pontjára - az indokolási kötelezettség megsértése csak akkor felülvizsgálati ok, ha az elsőfokú ítélet indokolása a

rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes, így a felülvizsgálati eljárásban az indítvány azon részével, amely a másodfokú bíróság indokolásának hiányosságát kifogásolja, érdemben foglalkozni nem lehet.

- [11] Az indítványban sérelmezett iratellenesség és megalapozatlanság sem szerepel a felülvizsgálatot megalapozó okok között. A védő III/5. tényállási pont kapcsán tett hivatkozása annyiban helytálló, hogy az ügyletben szereplő cégek felcserélésre kerültek, azonban a tényállás további részéből és az indoklásból egyértelműen megállapítható, hogy elírás történt, és a másodfokú bíróság a 2. számú kft. által kifizetett összeget tekintette kárnak.
- [12] A Be. 650. § (2) bekezdése és a 659. § (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó, amely ezen rendkívüli jogorvoslat során - a Be. 650. § (2) bekezdése értelmében - nem támadható. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának - helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható. A tényálláshoz kötöttségből fakadóan tehát a bűnösség is csak az ítéleti tényekkel mindenben összhangban álló tényállítások alapján vitatható.
- [13] Felülvizsgálatot megalapozó ok a Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpontja szerint, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével törvénysértő büntetést szabott ki. Mindebből adódóan a hibás minősítés nem önmagában, hanem csak akkor képez felülvizsgálati okot, ha a helyes minősítéshez képest a kiszabott büntetés törvénysértő. Másfelől viszont helyes minősítés esetén is felülvizsgálatnak van helye, ha a kiszabott büntetés önmagában sérti a büntető anyagi jog más szabályát. Ha azonban a minősítés törvényes és az annak alapján kiszabott büntetés is megfelel a büntető anyagi jog szabályainak, nincs lehetőség a jogerős határozat megváltoztatására.
- [14] A bíróságok által alkalmazott, az elbíráláskor hatályos Btk. 373. § (1) bekezdés szerint csalást követ el, aki jogtalan haszonszerzés véget mást tévedésbe ejt vagy tévedésben tart és ezzel kárt okoz. Az (5) bekezdés b) pontja szerint súlyosabban minősül a cselekmény, ha a jelentős kárt okozó csalást, vagy ha a (6) bekezdés b) pontja szerint a jelentős kárt okozó csalást üzletszerűen követik el.
- [15] A másodfokú bíróság helyállóan állapította meg, a hogy a II. rendű terhelt szándéka a munkagépek megszerzésére irányult, a teljes vételár megfizetése nem állt szándékában és erre az általa képviselt cégeknek sem volt lehetőségük. A csalás elkövetési értéke ezért valóban nem a ki nem fizetett lízingdíj, hanem az ellenérték megfizetésének szándéka és lehetősége nélkül megszerzett munkagépek értéke.
- [16] A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás alapján az eljáró bíróságok a II. rendű terhelt bűnösségét a III/3. és III/5. tényállási pontokat érintően a büntető anyagi jog sérelme nélkül állapította meg, és ezen cselekmények jogi minősítése, valamint a kiszabott büntetés törvényes.
- [17] Felülvizsgálatra okot adó, abszolút hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést nem talált.
- [18] Indítványozta, hogy a Kúria a felülvizsgálattal megtámadott ítéletet a II. rendű terhelt tekintetében a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján hatályában tartsa fenn.

III.

- [19] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [20] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a Be. 648. §-a valamennyi felülvizsgálati okra kiterjedően rögzíti, miszerint felülvizsgálatnak csak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen van helye és kizárólag a Be. 648. § a)-c) pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [21] A törvényi feltételeknek megfelelő [a Be. 649. § (1) bekezdésében felsorolt] törvényes ok a felülvizsgálatra, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét [Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpont], ha a bűncselekmény törvénysértő

minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályainak megsértésével [Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont] szabott ki törvénysértő büntetést. A felülvizsgálatot lehetővé tevő eljárási szabálysértéseket a törvény kimerítően sorolja fel [Be. 649. § (2) bekezdés a)-d) pont].

- [22] Eljárási okból felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő a Be. 649. § (2) bekezdés c) pontja alapján, ha a bíróság a határozatát nem az arra jogosult által emelt vád alapján, illetve a (2) bekezdés d) pontja szerint, ha a Be. 608. § (1) bekezdésében meghatározott eljárási szabálysértéssel hozta. A Be. 608. § (1) bekezdés f) pontja értelmében abszolút hatályon kívül helyezési ok, ha az elsőfokú ítélet indokolása a rendelkező résszel teljes mértékben ellentétes.
- [23] A védő által felhozott eljárási kifogások, így az arra jogosult által emelt vádtól eltérés, illetve az első- és másodfokú ítélet indokolásának hiányosságai, valamint az ítélet megalapozatlansága miatt a fentiek szerint a felülvizsgálat törvényben kizárt.
- [24] A Be. 659. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó. Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vitatható. A jogkövetkeztetések - így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának - helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [25] A másodfokú bíróság által tett kiegészítéssel irányadó tényállás szerint a II. rendű terhelte a 3. számú kft. képviselőjében 2004. július 26-án úgy kötötte meg az egyedi lízingszerződést a 4. számú zrt. sértettel egy - bruttó 10.250.000 forint értékű - kapás tarlóhántó gép vonatkozásában, hogy a lízingszerződés aláírásakor elhallgatta, hogy a lízingdíjakat a 3. számú kft. nem tudja, ő maga pedig nem kívánja fizetni és a munkagépet a megállapodásban szereplő területtől eltérő helyen, a III. rendű terhelte fogja használni.

A lízingdíjakat a II. rendű és a III. rendű terheltek csak részben fizették meg, ezért a 4. számú zrt. a szerződést 2006. február 14-én felmondta és a gép visszaszármaztatása érdekében megbízta a 5. számú kft.-t, azonban a 3. számú kft. ismert telephelyein nem találták a munkagépet, amelyet végül a III. rendű terhelte k.-i telepéről sikerült a sértetthez visszaszármaztatni, akinek kára ekként megtérült (III/3. tényállási pont).

A III. rendű terhelte felhívására a II. rendű terhelte a 3. számú kft. képviselőjeként 2004. október 6-án 19 darab olyan mezőgazdasági munkagép és eszköz bérletére kötött szerződéseket a 2. számú kft.-vel, amelyek 2004. október 1-jét megelőzően a 3. számú kft. tulajdonát képezték. (2004. október 1-jén a 3. számú kft. 11 gépet a 6. számú kft.-nek 31.740.000 forint + áfa vételáron értékesített azzal, hogy a vevő a vételárat 2004. november 5-ig fizeti ki. A megállapodás napján a 6. számú kft. a gépeket tovább értékesítette a 2. számú kft.-nek 34.500.000 forint + áfa vételárért. A további 8 mezőgazdasági gépet is a 6. számú kft. szerezte meg, amelyet eladott a 7. számú kft.-nek. A 7. számú kft. a gépeket 2004. október 1-jén 18.000.000 forint + áfa vételáron továbbértékesítette a 2. számú kft.-nek.)

Mind a II. rendű, mind a III. rendű terheltek tisztában voltak azzal, hogy a bérleti díjakat sem a 3. számú kft., sem más fizetni nem fogja. Az öt bérleti szerződés alapján a kezdő bérleti díjakat, együttesen 17.089.375 forintot a II. rendű terhelte a 2. számú kft.-nek megfizetett. A későbbiek során azonban bérleti díjat nem fizetett, a mezőgazdasági gépeket és eszközöket nem származtatta vissza a sértettnak, hanem azokat a terheltek a 3. számú kft. telephelyeiről ismeretlen, a sértett számára elérhetetlen helyre vitték, illetve ismeretlen módon rendelkeztek velük. A szerződésekből eredő követeléseit a 2. számú kft. négy takarékszövetkezetnek értékesítette. Az eljárás során a 2. számú kft. tulajdonát képező 19 munkagép felkutatására tett intézkedések nem vezettek eredményre. A csalással okozott kár a 2. számú kft. részéről a gépek vételáraként kifizetett 52.500.000 forint + áfa (III/5. tényállási pont).

- [26] Az elsőfokú bíróság által megállapított - a másodfokú eljárásban kiegészített és pontosított - irányadó tényállás rögzíti a II. rendű terhelt terhére megállapított (III/3. és III/5. tényállási pont szerinti) mindkét bűncselekmény tényállásszerű, tettesi elkövetői magatartását. A jelen ügyben arról van szó, hogy a II. rendű terheltnek már a gépek átvételekor sem volt visszaadási szándéka. Az irányadó tényállás szerint a célzat már a megtévesztő magatartást megelőzően kialakult benne és a tudata kiterjedt a haszon jogtalan voltára is, amit saját vagyoni gyarapodásának előmozdítása érdekében kívánt biztosítani. Ennélfogva a terhére rótt csalás bűncselekménye tényállásszerű.
- [27] A védő felülvizsgálati indítványában valójában az irányadó tényállás megalapozottságát támadta, amikor a bűncselekmény elkövetési értékét kétségbe vonva annak minősítését is vitatta. A megtévesztő tudat hiányára vonatkozó jogi álláspontjának pedig nincs ténybeli alapja.
- [28] E körben az irányadó tényállásból kitűnően az eljáró bíróság egyértelműen rögzítette, hogy a szerződések megkötésekor a II. rendű terhelt és társa tisztában voltak azzal, hogy a lízing-, illetve bérleti díjat nem tudják megfizetni és ez nem is állt szándékukban. A nem fizető viselkedés mögött az állt, hogy üzleti szándékuk a szerződések megkötésekor a vállalt jogok és kötelezettségek tekintetében megtévesztő volt, tudattartalmuk szerint a gépek megszerzésére irányult.
- [29] A bűncselekmény elkövetési értékét illetően - szemben a védői állásponttal, amely azt a szerződésben vállalt és meg nem fizetett lízing/bérleti díj nagyságával azonosította - a bíróság helyesen vette alapul a terheltek által megszerezni kívánt gépek értékét. A bírói gyakorlat töretlenül követi a Legfelsőbb Bíróság eseti döntésében adott iránymutatást, miszerint „az érték büntetőjogi szempontból annak a dolognak az elkövetés időpontjában meglevő, pénzben kifejezett forgalmi értékét jelenti, amelyre a bűncselekményt a feldolgozó, gyártó, készletező vagy nagykereskedelmi vállalat sérelmére követték el.”. Az eltulajdonított dolog kiskereskedelmi ára a forgalmi értékkel azonos akkor is, ha a bűncselekményt olyan sértett sérelmére követték el, amely a dolgot nagy tételben, nagykereskedelmi áron szerezte be (BH 1993.659.).
- [30] Az eljáró bíróság helyes következtetésre jutott és határozata indokolásában számot is adott arról, hogy miért alkalmazta a terheltekre kedvezőbb elbíráláskori törvényt; és a terhelt cselekményeit a tényállásnak megfelelően törvényesen minősítette - az elkövetési értékhez igazodóan elkövetett - csalás büntettként.
- [31] Miután pedig az anyagi jogi felülvizsgálat tárgyát a bíróság bizonyítékokat mérlegelő tevékenysége nem (így a büntetéskiszabási tényezők értékelése sem) képezheti, így felülvizsgálatban az sem támadható, illetve vizsgálható, hogy az eljáró bíróság miként vette figyelembe a Btk. 79. §-ának, 80. § (1) bekezdésének előírásait, valamint a BKv 56/2007. számú véleményben foglaltakat. Ekként a büntetéskiszabás önmagában a felülvizsgálat tárgyát nem képezheti (BH 2005.337.).
- [32] Ebből következően, ha törvényes a minősítés, akkor a büntetés törvényessége kérdésében csak akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a kiszabott büntetés (illetve annak neme, mértéke) a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik. A jelen ügyben ez nem áll fenn. A terhelttel szemben a helyes minősítéshez kapcsolódó törvényi büntetési tétel alsó határát el nem érő, enyhítő szakasz alkalmazásával kiszabott, enyhébb végrehajtási fokozatban meghatározott szabadságvesztés büntetés, amelyből a fele rész kitöltése után feltételes szabadságra bocsátható, és a közügyektől eltiltás mellékbüntetés mértéke sem ütközik a Btk. rendelkezéseibe. Az indítvány ekként alaptalanul sérelmezi a büntetéskiszabást.
- [33] Ekként a Kúria - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles - a II. rendű terhelt által védője útján benyújtott felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatot a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésan eljárva, a Be. 662. § (1) bekezdés a) pontja alapján a II. rendű terhelt

tekintetében hatályában fenntartotta.

IV.

- [34] A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 653. § (1) bekezdése értelmében a Be. 458. § (3) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.
- [35] A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul. A Be. 652. § (7) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. Az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja [Be. 656. § (4) bekezdés].

Budapest, 2019. június 28.

Dr. Márki Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Sebe Mária s.k. előadó bíró, Dr. Székely Ákos s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő
BÉ